

Handläggare
Barbro Karlsson
Telefon: 08-508 36 218

Till
Äldrenämnden
den 29 april 2014

Utvärdering av försöksverksamhet med korttidsvård för svårt sjuka äldre

Äldreförvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag att under 2014 använda de, i budget, avsatta medlen om 1 mnkr för fortsatt försöksverksamhet inom Serafens äldreboende.

Eva Frunk Lind
direktör

Raili Karlsson
avdelningschef

Sammanfattning

I budget 2013 fick äldrenämnden i uppdrag att utreda behov och förutsättningar för korttidsvård för svårt sjuka äldre i livets slutskede. För uppstartskostnader avsattes 1 mnkr. Utifrån detta uppdrag beslöt äldrenämnden att genomföra en försöksverksamhet för korttidsvård för svårt sjuka äldre under 2013. I budget för 2014 finns fortsatta medel om 1 mnkr avsatta för samma ändamål.

Bakgrunden till uppdraget var den statistik som påvisat att 20 % av de som beviljades permanent plats i vård- och omsorgsboende 2011 bodde där kortare än två månader innan de avled.

Denna bild förstärks av de insamlade uppgifterna inom ramen för försöksverksamheten och det framstår tydligt att det finns en relativt stor grupp av de som idag blir beviljade permanent plats på vård- och omsorgsboende som istället skulle kunnat beviljas korttidsvård.

Utifrån resultaten av denna utvärdering föreslår äldreförvaltningen i samråd med Kungsholmens stadsdelsförvaltning att de medel som är avsatta 2014 bör användas för fortsatt försöksverksamhet inom Serafens äldreboende. Verksamheten på Serafen föreslås då också utvidgas till att riktas mot samtliga stadsdelsförvaltningar.

Bakgrund

I budget 2013 fick äldrenämnden i uppdrag att utreda behov och förutsättningar för korttidsvård för svårt sjuka äldre i livets slutskede. För uppstartskostnader avsattes 1 mnkr. Den 23 april 2013 beslöt äldrenämnden utifrån detta uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med korttidsvård för svårt sjuka äldre. Äldrenämnden beslöt då också att en delrapport från försöksverksamheterna skulle delges nämnden under första kvartalet 2014, vilket presenteras i och med denna utvärdering.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen upphandling och utveckling. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 22 april 2014. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 23 april 2014.

Ärendet

Försöksverksamheten med korttidsvård för svårt sjuka äldre pågick mellan den 19 augusti och den 31 december 2013 och omfattade tre platser inom en befintlig enhet för korttidsvård på Serafens äldreboende på Kungsholmen samt tre platser på avdelningar avsedda för permanent vård- och omsorgsboende inom Axelsbergs vård- och omsorgsboende. Således var de båda verksamheterna upplagda på olika sätt gällande vad som skulle ske i de fall den enskilde var i fortsatt behov av vård och omsorg efter två månaders beslut om korttidsvård. På Serafen skulle den enskilde få beslut om permanent plats inom Serafen eller genom val av ett annat vård- och omsorgsboende. På Axelsberg var det istället tänkt att den enskilde skulle kunna bo kvar i samma lägenhet som denne vistats i för korttidsvård och efter beslut om permanent plats teckna hyreskontrakt för denna lägenhet och möblera den med egna möbler.

Målgrupp

Inför och under försöksperioden fördes en kontinuerlig diskussion mellan alla inblandade om vilka kriterier som skulle gälla för att bedöma om en enskild skulle anses tillhöra målgruppen och därmed kunna beviljas korttidsvård inom försöket.

Inledningsvis utgjordes kriterierna av ett starkt fokus på palliativ vård utifrån en checklista som berörda MAS:ar tog fram och där bl.a. kriterierna skulle vara att läkare genomfört ett s.k. brytpunktsamtal med den enskilde och/eller närstående samt att alla läkemedel utom symptomlindrande skulle vara utsatta. För att den tänkbara målgruppen inte skulle bli allt för snäv, beslöts senare att kriterierna skulle få ”växa fram” under försöket samt att målgruppen även skulle omfatta personer som inte uppfyllde samtliga kriterier i checklistan, men som var så pass allmänpåverkade av ålder/sjukdom att de inte förväntades ha så lång tid kvar i livet. Brytpunktsamtal skulle även kunna genomföras av läkaren inom respektive försöksverksamhet. Det kan dock vara så att kriterierna till viss del även fortsättningsvis utgick från den ursprungliga checklistan.

Mot denna bakgrund blev tyvärr målgruppen som beviljades korttidsvård inom ramen för försöket väldigt begränsad. Totalt beviljades sju personer insatsen under försöksperioden, varav två avled innan planerad utskrivning från sjukhus. Således kom målgruppen att omfatta totalt fem personer, varav två personer vistades på Axelsberg och tre personer på Serafen.

Kontrollgrupp

De berörda stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen och Hägersten-Liljeholmen uppdrogs även att föra statistik över de beslut om permanent plats i vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning som fattades under försöksperioden. För att inte riskera att få en skev bild av kontrollgruppen i de berörda stadsdelsförvaltningarna, då de samtidigt hade tillgång till korttidsplatser inom försöksverksamheten, uppdrogs även till stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör och Östermalm att under försöksperioden föra samma statistik över deras beslut om permanent plats i vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning.

Till skillnad mot den begränsade målgruppen uppgår kontrollgruppen till totalt 161 personer och det finns en del iakttagelser som kan göras utifrån den insamlade informationen om denna grupp.

Resultat för målgrupp

Problembild – anledning till beslutet

Sex av de sju personer som under försöksperioden beviljades korttidsvård för svårt sjuka äldre hade olika former av framskridna

cancersjukdomar med metastaser. För den sjunde personen uppges behov av palliativ vård på grund av kraftigt nedsatt allmäntillstånd.

Vårdtid

Två av de sju personerna avled på sjukhus och hann inte förflyttas till korttidsvården. De resterande fem personerna vistades för korttidsvård mellan 22 och 52 dagar innan samtliga avled (37 dagar i genomsnitt och en mediantid på 35 dagar).

Ålder och kön

Fyra av de sju personerna var kvinnor och ålder för samtliga sju varierade mellan 76 och 96 år, med en genomsnittlig ålder på 84 år (median 82 år).

Resultat för kontrollgrupp

Problembild – anledning till beslutet

För de 161 personerna skiftar problembilden i mycket större omfattning än för målgruppen. Utifrån de angivna beskrivningarna kan konstateras att de vanligaste orsakerna till biståndsbeslut var kraftigt nedsatt hälsotillstånd, multisjukdom, hjärtsjukdomar, stroke samt cancersjukdomar.

Boendetid

Under projekttiden avled 46 av de 161 personerna, vilket motsvarar 29 %. För tre av de medverkande stadsdelsförvaltningarna uppgår denna andel till 24 % och för den fjärde till 39 %.

Bland gruppen avlidna varierade boendetiden mellan 0 till 143 dagar. Även i kontrollgruppen finns två personer som avled på sjukhus efter biståndsbeslutet och därmed inte hann flytta in. Genomsnittlig boendetid för gruppen avlidna uppgår till 36 dagar och mediantiden till 23 dagar, vilket således är lägre än för målgruppen. 32 av de 46 avlidna, d.v.s. 70 %, hade en boendetid som understeg två månader. Av dessa avled 25 personer inom en månad varav 14 personer redan inom två veckor efter inflyttning. Endast fyra av de avlidna bodde på aktuellt vård- och omsorgsboende längre än tre månader.

Ålder och kön

Av de 161 personerna var 111 kvinnor och åldern i hela kontrollgruppen varierade mellan 67 och 101 år. Den genomsnittliga åldern för de 46 personer som avled under försöksperioden uppgick till 90 år (median 92 år).

Förvaltningens synpunkter och förslag

Bakgrunden till det uppdrag som gavs i budget 2013 var den statistik som påvisat att 20 % av de som beviljades permanent plats

i vård- och omsorgsboende 2011 bodde där kortare än två månader innan de avled.

Denna bild förstärks av de insamlade uppgifterna inom ramen för försöksverksamheten och det framstår tydligt att det finns en relativt stor grupp av de som idag blir beviljade permanent plats på vård- och omsorgsboende som istället skulle kunnat beviljas korttidsvård.

Det kan vidare konstateras att majoriteten av de som avled efter inflyttning till permanent plats gjorde det inom en så kort tid att korttidsvård i enlighet med försöksverksamhetens anda skulle ha varit ett möjligt alternativ för dessa personer. Utifrån de insamlade uppgifterna om kontrollgruppen framgår det i relativt många fall att det kunde antas handla om en mycket begränsad tid.

Flera stadsdelsförvaltningar beviljar sällan korttidsvård av andra skäl än för avlastning av närstående. Bakgrunden är dels att inte riskera att ta kostnader som landstinget borde stå för, dels att dygnersättning för korttidsvård är ca 600 kr högre än för permanent plats på vård- och omsorgsboende.

Vad gäller gruppen svårt sjuka äldre som inte förväntas ha så lång tid kvar att leva, tillhör den gruppen kommunens ansvar i de fall inga vidare behandlingar pågår eller planeras och läkare därmed bedömt personen som utskrivningsklar. Det kan också konstateras att denna grupp i hög grad redan är föremål för biståndsbeslut om vård- och omsorgsboende och gruppen skulle troligtvis inte öka för att staden i dessa fall beviljar korttidsvård istället för permanent plats.

I budget för 2014 finns fortsatta medel om 1 mnkr avsatta för korttidsvård för svårt sjuka äldre. Utifrån resultaten av denna utvärdering föreslår äldreförvaltningen i samråd med Kungsholmens stadsdelsförvaltning att dessa medel bör användas för fortsatt försöksverksamhet inom Serafens äldreboende 2014, medan Axelsbergs vård- och omsorgsboende föreslås utgå.

Verksamheten på Serafen föreslås då också utvidgas till att riktas mot samtliga stadsdelsförvaltningar, vilket bör kunna fungera i de flesta fall då Serafen är så centralt beläget med goda kommunikationsmöjligheter. En annan fördel med Serafen är att den aktuella enheten är en befintlig enhet för korttidsvård och inom ramen för försöksverksamheten fick personalen också särskild kompetensutveckling i palliativ vård.

För att öka incitamenten för stadsdelsförvaltningarna att köpa korttidsvårdsplats istället för permanent plats när det uppenbart handlar om behov av vård i livets slut, föreslås en del av de avsatta medlen användas till viss subventionering av dygnsersättningen på Serafen.

Då andelen personer som avlider inom två månader efter flytt till permanent plats i vård- och omsorgsboende stadigt tenderar att öka, bör staden på sikt kunna erbjuda korttidsvård för denna målgrupp, inom äldreomsorgens befintliga verksamhet. Det är inte rimligt att närstående till personer med mycket kort tid kvar att leva ska behöva ägna den sista tiden till att ordna med möbler, gardiner och påbörja avveckling av det ordinära boendet.

Korttidsvård för svårt sjuka äldre bör anordnas på några särskilt utsedda enheter som är specialiserade och särskilt inriktade mot vård i livets slut. Det finns också ett uttalat intresse bland några privata utförare att kunna erbjuda staden korttidsvård med denna inriktning.